

Dr hab. Anna Pyrkosz, prof.ASP
Wydział Architektury Wnętrz
Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki
w Krakowie
1- 157 Kraków
Pl. Mariacki 13
Adres e-mail: apyrkosz@asp.krakow.pl

Ocena rozprawy doktorskiej, Pani mgr Moniki Gromadzińskiej sporządzona w związku z przewodem doktorskim wszczętym w dziedzinie sztuk pięknych w dyscyplinie artystycznej sztuki projektowe, uchwałą nr 26/2018/19 Rady Wydziału Tkaniny i Ubioru z dnia 19 grudnia 2018 r. procedowanym przez Akademię Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi.

Temat pracy: „Rzeczy pospolite” Korelacja aranżacji wnętrz i ubioru na przykładzie wybranego bloku mieszkalnego.

Promotor: Prof. dr hab. Dorota Sak

Kraków, sierpień 2021 r.

Przedmiotem niniejszej recenzji jest rozprawa doktorska Pani mgr Moniki Gromadzińskiej.

Pracę doktorską stanowi projekt oraz realizacja dzieła, opisanego w załączonym albumie. W otrzymanej przeze mnie dokumentacji znalazło się także CV. Wszystkie dokumenty zostały także dołączone w wersji elektronicznej.

Pani Monika Gromadzińska jest absolwentką Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, Wzornictwo, Wydział Tkaniny i Ubioru oraz studentką Doktoranckich Studiów Środowiskowych. Jej dorobek artystyczny obejmuje udział w następujących wystawach m.in.: 22 -29 10 2018- Indywidualna wystawa w Muzeum Książki Artystycznej w Łodzi, 13 10 2018 - Prezentacja kolekcji "Źle urodzone" i prowadzenie wykładu pt. "Ubrania które tworzą mitologię miejsca" Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi w ramach wystawy Jerzy Antkowiak - Moda Polska, 25 04 18 - 12 05 18- Udział w wystawie "Wspólna przestrzeń - między sztuką a designem 2", Galeria ASP, Piotrkowska 86 Łódź, 30 01 2018 - 18 02 18. Udział w wystawie zbiorowej Odmienne Punkty Widzenia, Galeria Pod Napięciem, Łódź, 01- 03 2014 - Udział w wystawie Prime Time - Najlepsze Dyplomy ASP w Centralnym Muzeum Włókiennictwa w Łodzi. 10 05 2014 - Indywidualny pokaz kolekcji "Bez tytułu" w ramach sekcji Studio FashionPhilosopy Fashion Week Poland w Łodzi. 01-04 07 2014 - Indywidualne pokazy w strefie Fashion stage, Gdynia Opener Festival. 26 10 2014 - Indywidualny pokaz kolekcji "Łódź you like? " w ramach Off Out Of Schedule FashionPhilosophy Fashion Week Poland w Łodzi. Jest również finalistką licznych konkursów oraz stypendiów.

Doświadczenie zawodowe pani Moniki Gromadzińskiej to praca na stanowisku Projektanta Ubioru w firmie Eva Minge, oraz Reserved, asystenta projektanta w firmie CDN Fashion oraz równoczesne prowadzenie jednoosobowej działalności gospodarczej –projektowanie ubioru. Od 2014-2019, prowadziła działalność dydaktyczną na Wydziale Tkaniny I Ubioru Akademii Sztuk Pięknych im W. Strzemińskiego w Łodzi.

1. Ocena pracy teoretycznej oraz wskazanego dzieła

Praca projektowa to damska kolekcja ubiorów, jak autorka nadmienia w swojej rozprawie doktorskiej, inspirowana wizytami u mieszkańców jednego z budynków-bloku mieszkalnego z roku 1977. Kolekcja składa się z 9 sylwetek, z których każda jest inspirowana jednym z odwiedzanych pokoi. Tytuł pracy „Rzeczy pospolite” Korelacja aranżacji wnętrz i ubioru na przykładzie wybranego bloku mieszkalnego, już na samym początku ukierunkowuje nasze oczekiwania odnośnie wielopłaszczyznowego związku pomiędzy przestrzenią w jakiej funkcjonujemy, a ubiorem- najbliższym naszej fizyczności obiektem. Oczywisty mariaż tych dwóch dyscyplin sztuki jakimi są projektowanie wnętrz i projektowanie ubioru, automatycznie narzuca naszej wyobraźni ich wzajemne oddziaływanie. Autorka wybierając temat pracy doktorskiej świadomie decyduje się na przedstawienie własnej interpretacji tego zjawiska, zawężając obszar swoich poszukiwań twórczych do wybranego obiektu architektonicznego. Doktorantka w Opisie Części Badawczej podkreśla osobisty wątek, który był inspiracją do „sformułowania części pracy projektowej”, a projekt „Rzeczy pospolite” traktuje „jako trzecią część tryptyku dotyczącego estetyki przestrzeni miejskiej i jej oddziaływania na jednostkę”. (Poprzednie kolekcje to: „Łódź you like?” opisującej kontrasty wizualne miasta Łódź i „Źle urodzone”, skupiającej się wokół przestrzeni osiedli mieszkaniowych z wielkiej płyty”). Rozprawę doktorską autorka podzieliła na trzy części. Są to rozdziały: Moda, Wystrój wnętrz oraz Projekt „Rzeczy pospolite”. W rozdziale, który doktorantka określiła terminem Moda (niestety nie istnieje w języku polskim odpowiednik fashion), dokonuje przeglądu historyczno- socjologicznego polskiego rynku mody rozpoczynając od lat 20 XX w. do czasów nam współczesnych. Autorka bardzo przejrzyście nakreśla tło wydarzeń społecznych, politycznych oraz kulturowych w Polsce, uzasadniając zmiany w formie ubioru kolejnych dekad. Rozpoczynając podróż w czasie od Feministek z lat 20, poprzez modę lat 40, 50 oraz okres mody z PRL-u, przenosi nas do lat, które wytyczyły nowe kierunki, wyznaczyły na długo wzorce estetyczne, do których wciąż wracamy. Oprócz przeglądu charakterystycznych linii, fasonów, znajdujemy również odniesienie do dzisiejszych czasów, a szczególnie zjawiska nietolerancji. Zdaniem autorki „...ta wypracowana przez komunizm aprobata do szyderstwa z indywidualności przejawiającej się w ubiorze czy w obyczajowości, stała się przywarą społeczną na długie dekady”. Pani Monika Gromadzińska opisuje proces rozwoju polskiego rynku naświetlając szczególnie mocno

aspekt kreatywności polskiego społeczeństwa w czasach ograniczonych możliwości zaspakajania potrzeb estetycznych. Jednocześnie nawiązuje do współcześnie obserwowanych trendów w modzie, jak to ma miejsce w przypadku obecnych lumpeksów, których genezę widzi w bazarach oraz handlu ulicznym z lat 50 tych. Chociaż powody ich funkcjonowania różnią się w sposób zasadniczy- bazy były odpowiedzią na niską podaż, a lumpeksy są obecnie utożsamiane z ruchem ekologicznym – problemami nadprodukcji, to łączy je dążenie do indywidualizmu, chęci wyróżnienia się. Dużo uwagi poświęca autorka produkcji masowej, opisując warunki jej powstania na przykładzie Centralnego Domu Towarowego w Warszawie w roku 1951, a kończąc badaniem konsumentów przez KPMG (brak podania pełnej nazwy) z roku 2019. W tym rozdziale autorka porusza również problem zanieczyszczenia środowiska przez przemysł odzieżowy. Wskazuje iluzoryczność niektórych rozwiązań proekologicznych takich jak np. produkcja materiału typu rPet oraz nieuzasadnione powoływanie się rodzimych i zagranicznych marek na produkcję w duch fair trade. Ten tak ważny w chwili obecnej aspekt produkcji na zasadzie zrównoważonego rozwoju, w mojej opinii został nieco przez doktorantkę- projektanta ubioru, przedstawiony pobieżnie. Chociaż założeniem pracy Pani Moniki Gromadzińskiej nie było rozwijanie wątku dotyczącego tego zagadnienia, to jednak oczekiwałabym (jeśli nawiązujemy do współczesności), przedstawienia kilku alternatywnych rozwiązań dotyczących nowych materiałów we włókiennictwie. Istnieje wiele firm, które z powodzeniem stosują najnowsze osiągnięcia w tej dziedzinie. Wykorzystanie takich surowców naturalnych jak owoce- wyciągi z jabłek, winogron, ananasa lub grzybów, pokrzyw czy alg, w zdecydowanie pozytywny sposób wpływa na zmianę procesu produkcji materiałów tekstylnych. Istnieją również bardziej zaawansowane badania dotyczące nowych technologii dzięki którym uzyskano takie materiały jak biosyntetyczny jedwab, biotkaninę czy bakteryjną celulozę. Jeśli wspominamy o współczesnej sytuacji na rynku odzieżowym oraz z racji nawiązywania do druku cyfrowego w omawianej pracy, nie sposób nie wspomnieć o całej dziedzinie związanej z rozwojem technologii cyfrowej czyli projektowanie z użyciem wirtualnej i rozszerzonej rzeczywistości lub o już dość rozpowszechnionym druku 3D. W rozdziale „DRESY”, szczególną uwagę poświęca pani Monika Gromadzińska projektowaniu na pograniczu mody sportowej a mody ulicy czyli formie dresu. Porównuje ją do przedmiotu ze świata wystroju wnętrz, meblów i mebli. (motyw porównania odnajdujemy w jednej z projektowanych sylwetek). Ten rozpoznawczy znak wschodnioeuropejskiego handlarza, jak pisze autorka, przeobraża się cytując Demna Gvasaliasa, w „ idealny symbol waliki pomiędzy aspiracjami a rzeczywistością, szczególnie gdy pojawia się podczas pokazów mody Haute Couture”. Ważne w aspekcie socjologicznym, jest zagadnienie dotyczące grup społecznych

biorących udział w omawianych transformacjach. Autorka podkreśla zróżnicowanie postaw i oczekiwań w zależności od przynależności do poszczególnych klas społecznych, które mają obecnie tendencję spadkową ze względu na fakt, że „dzisiejsza klasa średnia obejmuje większą część społeczeństwa, mieszcząc w sobie reprezentantów przedsiębiorczych, samozatrudnionych oraz pracowników najemnych wykonujących pracę umysłową lub fizyczną...” Ostatnim z poruszanych przez autorkę trendów odzieżowych polskich ulic jest Odzież patriotyczna. Nachalna komercjalizacja zarówno wizerunków o charakterze historycznym jak i manifestacja postaw społecznych, wpisała się w krajobraz współczesnej polskiej ulicy. Doktorantka konkluduje tę część rozprawy ciekawym porównaniem, że współczesna moda patriotyczna i związane z nią inklinacje są pewnym przejawem romantyczno awanturniczej natury Polaków” i jak twierdzi „, Być może jest to efekt nieprzepracowanych jak dotąd kompleksów narodowych”.

Drugi rozdział rozprawy doktorskiej pani Moniki Gromadzińskiej, zatytułowany Wystrój Wnętrz składa się z czterech podrozdziałów. Autorka ponownie jak w rozdziale Moda, rozpoczyna od okresu międzywojennego nadając tytuł ŁAD, nawiązuje do nazwy powstałej w 1926 roku Spółdzielni Artystów Plastyków. Na przykładzie losów tego przedsiębiorstwa opisuje kolejne dekady jej działalności aż do roku 1996, w którym kończy swoją aktywność. Sprawnie nawiązuje do współczesności, twierdząc, że „PRL był niezwykle ciekawym okresem dla polskiego wzornictwa, pełnym ikonicznych i ponadczasowych projektów, który jest szczególnie popularny wśród przedstawicieli pokolenia Y zamieszkujących duże miasta. Osobny rozdział poświęcony jest meblościance, uważanej jako symbol elementów wyposażenia wnętrz przez długie lata. Pani Monika w bardzo obrazowy sposób opisuje początki jej obecności na polskim rynku na tle Europy i Stanów Zjednoczonych. Mebel ten stał się w pracy na kolekcję inspiracją do powstania jednej z sylwetek. Pokolenie IKEA, to ostatnia część poświęcona aranżacji wnętrz. W tym miejscu brakuje mi fragmentu poświęconego wydarzeniom, trendom, jakie miały miejsce w okresie od lat 90- pełnego rozkwitu, powszechności tej marki, Jeśli chodzi o stwierdzenie „,pomimo funkcjonowania gospodarki wolnorynkowej współczesna mieszkanina nadal jawią się jako bliźniaczo podobne”, nie podzielam zdania pani Moniki Gromadzińskiej. Ilość dostępnych rozwiązań technologicznych w ostatnich latach zaowocował powstaniem wielu różniących się między sobą propozycji projektowych. Istnieje oczywiście dominujący zwłaszcza wśród pokolenia X,Y,Z wzorzec aranżacji wnętrz, jednak następujące po sobie w coraz szybszym tempie trendy wnętrzarskie, ich przemieszanie, trudno nazwać „,ograniczonym”

SOJUSZ UBIORU I ARANŻACJI WNEŹTRZ, główna część rozprawy doktorskiej pani Moniki Gromadzińskiej, pozostawia pewien niedosyt. W moim rozumieniu samego tematu pracy właśnie korelacja aranżacji wnętrz i ubioru powinna być mocniej podkreślona. Oczekiwałam, że autorka nie ograniczy się do omówienia na podstawie przykładów z historii ubioru i aranżacji wnętrz tych dwóch obszarów designu, ale poświęci więcej uwagi na ich interdyscyplinarnemu charakterowi. Doktorantka wysuwa tezę, „iż świat aranżacji wnętrz funkcjonuje w zgodzie z trendami mody odzieżowej. Architekci, projektanci wnętrz inspirowani się kolorami, kolorami czy stylistyką, dyktowaną przez modę. Z kolei najwięksi projektanci mody wiedząc jaki wpływ ich luksusowe marki odcisnęły w świadomości konsumentów, poszerzają działalność o projekty wnętrz”, z którą nie do końca mogę się zgodzić. Dyscyplina artystyczna sztuki projektowej, do których zalicza się projektowanie ubioru, jest niezależną dyscypliną z wieloletnią historią. Oczywistym jest fakt, że jest przykładem interdyscyplinarnego projektowania, i jak „Wszystkie dziedziny życia podlegają uwarunkowaniom kulturowym i socjologicznym, zatem niczym zaskakującym nie będzie wskazanie podobieństw i wzajemnych powiązań formalnych czy analogii wizualnych pomiędzy modą, tj. ubiorem, a np. architekturą.”¹ Bardzo często odnajdujemy odniesienia i wzajemne inspiracje, ale nie jest to regułą. Autorka przytacza przykłady należące już do klasyki designu, jak kolekcja Husseina Chalayana „After Words” z 2000 roku i kolekcja Mary Katrantzou z 2011 roku. Od tego czasu bardzo wiele wydarzyło się na scenie fashion..Nie sposób nie wymienić takie nazwiska jak Martin Margiela, Rei Kawakubo, Issey Miyake czy Alexander McQueenaz takich architektów jak Tadao Ando, Kazuyo Sejima czy Daniel Libeskind. Bliskie. Wspólnym mianownikiem obecnie w czasie ogromnego rozwoju nowych technologii są rozwiązania konstrukcyjne i materiałowe, stosowane w obu dziedzinach. Przykładem może być Iris van Herpen, która za pomocą drukarek 3D i technologii laserowej do obróbki różnego typu tworzyw poliuretanowych i metalu, tworzy obiekty- rzeźby. Równolegle projektantka Danit Peleg wprowadziła na rynek pierwszą linię ubrań drukowanych w 3D, którą można zamawiać przez www. Nie możemy oczywiście porównać pod względem artystycznych założeń tych dwóch obszarów projektowania, chociaż łączy je to samo narzędzie.

¹ B. Gibała Kapecka et al., „Moda w architekturze - druga skóra” budynku, Kraków 2021, https://bg.asp.krakow.pl/bg/images/bib/e-zasoby/podrecznik_projektowania_ubioru [accessed: 10/08/2021]

Część badawcza obejmuje fotografie 14 pokoi, określanych w zależności od regionu, salonem, dużym pokojem lub stołowym pokojem. Fotografie miały na celu ilustrację estetyki wybranych wnętrz. Ta część pracy w mojej opinii ma duże znaczenie, ponieważ stanowi bazę, punkt wyjścia do pracy nad kolekcją. Zawarte w tytule pracy pojęcie korelacji aranżacji wnętrz i ubioru, warunkuje analizę elementów wyposażenia wnętrz, detalu przedmiotów oraz kolorystykę. Zdjęcia nie są najlepszej jakości, co zubaża odbiór tak ważnej dla tematu strony estetycznej. Trudno dostrzec niuanse detali zarówno dotyczące użytych materiałów we wnętrzach jak i przedmiotów. Ilustracja przeprowadzonej pracy badawczej powinna być również ujednolicona pod względem merytorycznym aby stanowić czytelną ilustrację przeprowadzonych badań i analiz. Autorka dokonała podziału na dwie kategorie właścicieli mieszkań: wykształcenie i wiek oraz przeprowadziła z nimi wywiady dotyczące sfery wizualnej salonów.

W opisie części projektowej Autorka kolekcji wyjaśnia znaczenie tytułu pracy, który "łączy w sobie te dwie definicje, oznacza przedmioty i skupione wokół nich obyczaje, ważne z punktu widzenia ciągłości tradycji, jak i estetyczną powtarzalność tych rzeczy". „Rzeczy pospolite”, określa prezentowaną kolekcję jako przykład mody konceptualnej, a postać człowieka ogranicza się do roli ekspozycyjnej. Podkreśla również znaczenie materiałów tekstyliów, które użyte w zależności od kontekstu zmieniają swoje przeznaczenie. Kolejny fragment pracy to opisy zawierające ilustracje sylwetek w kontekście wybranych wnętrz. W każdym doktorantka przedstawia proces projektowy od inspiracji, poprzez uzasadnienie wyboru materiałów, technikę wykonania. I tak odnajdziemy kolejno w sylwetce nr. 1 określenie projektu jako odzieżowej odsłony tradycyjnej meblościanki, w której Autorka uzasadnia wybór materiału oraz rodzaj zastosowanej konstrukcji. Całość dopełnia projekt obuwia, który z kolei jest odniesieniem do obić foteli, kanap i krzeseł. W sylwetce nr. 2 duże znaczenie ma uzyskanie specjalnego efektu materiałowego poprzez pokrycie modelu warstwą czarnego roztworu gumy w płynie oraz zaczerpnięcie inspiracji dla akcesoriów (kapelusz, obuwie), z przedmiotów dekoracyjnych z konkretnego salonu nr.9. Opis modelu nr. 3 jest lakoniczny i wskazuje na nawiązanie do drapowanych zasłon i użycie poliestrowej tkaniny, charakterystycznej dla tego okresu. Przeprowadzone badania o charakterze socjologicznym, zaowocowały inspiracją do stworzenia kreacji na motywie stołu jadalnego w sylwetce nr. 4. W tym przypadku doktorantka zastosowała materiały, nie tylko nawiązując do typowych dla wyposażenia wnętrz, ale wzbogaciła model o detale będące symbolami ówczesnego wzornictwa. Liczne wzory i desenie widoczne w salonach nr. 8 i 9 stały się motywem przewodnim dla projektu modelu nr. 5. Bardzo ciekawa jest propozycja wykorzystania druku

fragmentów zdjęć wykonanych sąsiadom podczas przeprowadzania wywiadów. Połączenie tkaniny obiciowej z elementami haftu krzyżykowego oraz transparentnego tworzywa oddaje charakter wybranych pomieszczeń. Zaskakującą propozycją jest sylwetka nr. 6. Wybór dzianiny, którego wzór powstał w oparciu o obraz Matki Boskiej Częstochowskiej w sposób nawiązujący do kodu QR w kontekście barw RGB. Wrażenie obrazu cyfrowego w religijnym aspekcie, daje nieoczywistą interpretację projektową. Kolejną propozycją nawiązującą do cyfrowego obrazu jest sylwetka nr. 7. Zastosowane druki, transparentne tworzywa tworząc wrażenie ruchomych obrazów, zwracają naszą uwagę na zagadnienia związane z nośnikami informacji, jednocześnie wchodząc z nami w interakcję. Model jest odpowiedzią projektową na przeprowadzone badanie, które podkreśla rolę telewizora jako dominującego mebla-obrazu w omawianych przestrzeniach mieszkalnych. Podlegający analizie wygląd salonów młodego pokolenia stał się motywem przewodnim dla projektu sylwetki nr. 8. Tutaj również ważną rolę odgrywa rodzaj użytego materiału, jego zróżnicowane struktury oraz nadruki. Budowa form modeli zarówno górnej jak i dolnej części, bazowanie na powtarzającym się motywie dekoracyjnym, pozwoliło na uzyskanie (pomimo jak twierdzi projektantka ograniczonej kolorystyki), niezwykle ciekawych efektów iluminacyjnych. Ostatnią propozycją projektową jest sylwetka nr. 9. Dwa modele, to zupełnie odmienne w swojej wymowie obiekty. Są one niezależnymi ubiorami, w których zastosowano odmienne środki wyrazu, ale zarówno w formie marynarki jak i spódnicy, autorka odniosła się do świata aranżacji wnętrz w bezpośredni i czytelny sposób.

2. Konkluzja

Recenzowana praca doktorskiej pani Moniki Gromadzińskiej składa się z rozprawy doktorskiej zawierającej zarówno część teoretyczną jak i dokumentację fotograficzną zrealizowanych prac projektowych. Ponadto na moje życzenie dostarczono dodatkowe materiały ilustrujące zrealizowaną kolekcję. Wybrana przez doktorantkę forma prezentacji sylwetek w kontekście wnętrz, jest jak najbardziej uzasadniona, biorąc pod uwagę główne założenie projektowanej kolekcji. Jakość wykonanych fotografii, pozostawia jednak wiele do życzenia, co utrudnia właściwą ocenę zrealizowanych modeli. Analizując każdą z opisanych sylwetek, jestem pod dużym wrażeniem zakresu działań projektowych wykonanych podczas realizacji modeli, które nie wystarczająco dobrze ilustrują świetne efekty zrealizowanych eksperymentów. Autorka każdą sylwetkę traktuje jak indywidualne zagadnienie projektowe. Zastosowanie odniesień moda- wnętrza, dzięki odważnemu zastosowaniu nieoczywistych

materiałów, dało spektakularne efekty. Opisywane przez doktorantkę rodzaje użytych narzędzi, procesów od druku na tkaninie, haftu, impregnacji roztworem gumy, pozwoliły uzyskać bogactwo struktur, barw i efektów cyfrowych. Kontrastowe zestawienia materiałowe (zawsze uzasadniane), są rodzajem autorskiej interpretacji postawionego tematu. Kolekcja „Rzeczy pospolite”, jak konkluduje Autorka, operując zagadnieniami z nurtu estetyki podejmuje kwestie filozoficzne i socjologiczne”, co według mnie, zdecydowanie znalazło konsekwentną ilustrację w zrealizowanej pracy.

Pomijając niedosyt dotyczący wspomnianej jakości dokumentacji fotograficznej, całość pracy Pani mgr Moniki Gromadzińskiej oceniam bardzo pozytywnie i uważam, że w pełni zasługuje na nadanie jej stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki w przewodzie procedowanym przez Akademię Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi.

Anna Pyrkosz